

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

22 декември 2010 година*

По дело С-303/08,

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 234 ЕО от Bundesverwaltungsgericht (Германия) с акт от 24 април 2008 г., постъпил в Съда на 8 юли 2008 г., в рамките на производство по дело

Land Baden-Württemberg

срещу

Metin Bozkurt,

в присъствието на:

Vertreter des Bundesinteresses beim Bundesverwaltungsgericht,

* Език на производството: немски.

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н А. Tizzano, председател на състав, г-н J.-J. Kasel (докладчик),
г-н А. Borg Barthet, г-н Е. Levits и г-жа М. Berger, съдии,

генерален адвокат: г-жа Е. Sharpston,
секретар: г-н А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за Land Baden-Württemberg, от г-н М. Schenk, в качеството на представител,
- за германското правителство, от г-н М. Lumma и г-н N. Graf Vitzthum, в качеството на представители,
- за датското правителство, от г-н J. Bering Liisberg и г-н R. Holdgaard, в качеството на представители,
- за италианското правителство, от г-жа G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от г-жа W. Ferrante, avvocato dello Stato,

— за Комисията на Европейските общности, от г-н V. Kreuzschitz и г-н G. Rozet, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 8 юли 2010 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 7, първа алинея, второ тире от Решение № 1/80 на Съвета по асоцииране от 19 септември 1980 година относно развитието на асоциирането (наричано по-нататък „Решение № 1/80“). Съветът по асоцииране е създаден със Споразумението за асоцииране между Европейската икономическа общност и Турция, подписано на 12 септември 1963 г. в Анкара от Република Турция, от една страна, както и от държавите — членки на Европейската икономическа общност, и Общността, от друга страна, и сключено, одобрено и утвърдено от името на Общността с Решение 64/732/ЕИО на Съвета от 23 декември 1963 година (ОВ 217, 1964 г., стр. 3685; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 1, стр. 10).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между провинция Баден-Вюртемберг (Land Baden-Württemberg) (наричана по-нататък „провинцията“) и турския гражданин г-н Bozkurt относно процедура за експулсиране на заинтересованото лице от територията на Германия.

Правна уредба

- 3 Член 59 от Допълнителния протокол, подписан на 23 ноември 1970 г. в Брюксел и сключен, одобрен и утвърден от името на Общността с Регламент (ЕИО) № 2760/72 на Съвета от 19 декември 1972 година (ОВ L293, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 1, стр. 37), гласи следното:

„В областите, които са включени в настоящия протокол, Турция не може да се възползва от по-благоприятен режим от този, който държавите членки са възприели помежду си по силата на Договора за създаване на Общността“. [неофициален превод]

- 4 Раздел 1 от глава II от Решение № 1/80, озаглавена „Социални разпоредби“, се отнася до „[в]ъпроси, свързани със заетостта и свободното движение на работници“. Този раздел включва членове 6—16 от посоченото решение.
- 5 Съгласно член 6, параграф 1 от Решение № 1/80:

„При спазване на условията на член 7 във връзка със свободния достъп до заетост на членовете на семейството на турски работник, принадлежащ към легалния пазар на труда на държава членка, същият има право:

- на подновяване на разрешителното му за работа от неговия работодател, ако е нает на работа, след една година легална заетост в тази държава членка,
- да отговаря пред работодател по свой избор в същата професия на друго предложение за работа, направено при общи условия и регистрирано в

службите по заетост на тази държава членка, след три години легална заетост в същата и при условие на предимство на работниците от държавите — членки на Общността,

— да се ползва със свободен достъп до всяка дейност като наето лице по свой избор в същата държава членка след четири години легална заетост в тази държава членка“. [неофициален превод]

6 Член 7 от Решение № 1/80 гласи:

„Членовете на семейството на турски работник, принадлежащ към легалния пазар на труда на държава членка, които имат право да го последват:

— имат право да отговарят — при спазване на условието за предимство на работниците от държавите членки на Общността — на всяко предложение за работа, когато пребивават на законно основание в същата държава членка най-малко три години,

— ползват се в същата държава членка със свободен достъп до всяка дейност по свой избор като наети лица, когато пребивават на законно основание в нея най-малко пет години.

Децата на турските работници, придобили професионална квалификация в приемащата страна, могат да отговарят на всяко предложение за работа в тази държава членка, независимо от продължителността на пребиваването си в нея, при условие че един от родителите законно е нает на работа в съответната държава членка най-малко три години“. [неофициален превод]

- 7 Член 14, параграф 1 от същото решение има следното съдържание:

„Разпоредбите на настоящия раздел се прилагат при спазване на ограниченията, оправдани по причини, свързани с обществения ред, обществената сигурност и общественото здраве“. [неофициален превод]

Спорът по главното производство и преюдициалните въпроси

- 8 На г-н Bozkurt, който е роден в Турция през 1959 г., е разрешено да влезе на германска територия през април 1992 г.
- 9 През септември 1993 г. той сключва брак с турска гражданка, която упражнява законно в Германия дейност като наето лице и поради това притежава в тази държава постоянно разрешително за пребиваване. Съпругата получава германско гражданство през 1999 г.
- 10 След сключването на брака си, през октомври 1993 г. г-н Bozkurt получава временно разрешително за пребиваване, което през октомври 1998 г. — а именно след като заинтересованото лице отговаря на условието за пребиваване от пет години, посочено в член 7, първа алинея, второ тире от Решение № 1/80 — е преобразувано в постоянно разрешително за пребиваване.
- 11 От юни 2000 г. г-н Bozkurt е фактически разделен със съпругата си. Разводът на съпрузите е постановен през ноември 2003 г.

- 12 По време на пребиваването си в Германия г-н Vozkurt е работил за различни работодатели. Според запитващата юрисдикция обаче точната продължителност на периодите на заетост не можела да бъде установена поради липсата на точни показатели и доказателствени документи, предоставени за тази цел от заинтересованото лице.
- 13 От началото на 2000 г. г-н Vozkurt е бил в отпуск по болест за около 18 месеца, през който период е опериран от тумор в мозъка.
- 14 След този отпуск по болест той е уволнен от работодателя си. Оттогава е безработен и получава социални помощи съгласно част II от Кодекса за социалното осигуряване (Sozialgesetzbuch, Teil II). На първо време той е приютен в общински център, а от ноември 2005 г. живее в малък апартамент, който е нает за него от брат му.
- 15 След като г-н Vozkurt вече е осъждан през 1996 г. и през 2000 г. за телесна повреда, както и за повреждане на имущество, през май 2004 г. е признат за виновен за изнасилване и нанасяне на телесна повреда на съпругата си по време на престой в Турция през юли 2002 г. Тъй като исканията на заинтересованото лице частично са уважени при обжалването, неговата присъда окончателно е определена на 17 януари 2005 г. на две години лишаване от свобода с пълно отлагане на изпълнението на наказанието, така че г-н Vozkurt, който се е намирал в ареста, е освободен.
- 16 Със заповед от 26 юли 2005 г. провинцията решава да експулсира незабавно г-н Vozkurt (наричана по-нататък „заповедта за експулсиране“), като се основава на последното му осъждане, което потвърждавало предразположението му към използването на насилие. Провинцията е приела, че заинтересованото лице не можело да се позовава на правата, изведени от член 6 или 7 от Решение № 1/80, поради това че не е намерило нова работа в разумен срок след уволнението си и че не полагало също сериозни усилия за тази цел.

- 17 Тъй като г-н Bozkurt подава жалба срещу заповедта за експулсиране, Verwaltungsgericht Stuttgart първо разпорежда спиране на изпълнението на тази заповед и впоследствие я отменя със съдебно решение от 5 юли 2006 г.
- 18 Със съдебно решение от 14 март 2007 г. на Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg въззивната жалба, подадена от провинцията срещу това съдебно решение, е отхвърлена. Всъщност тази юрисдикция приема, че предвид вече изтеклите периоди на пребиваване на законно основание в Германия на г-н Bozkurt, последният може да иска право на пребиваване на основание член 7, първа алинея, второ тире от Решение № 1/80. Следователно заповедта за експулсиране е незаконосъобразна, поради това че не е в съответствие с условията, които се прилагат за гражданите на Съюза и които съгласно практиката на Съда трябва да бъдат спазвани по отношение на турските граждани, които притежават право на пребиваване на основание Решение № 1/80. Освен това тази юрисдикция приема, че обстоятелството, че г-н Bozkurt е бил безработен от 2000 г., че евентуално никога няма да започне работа отново поради сериозното си заболяване и че ефективно е изтърпял наказание лишаване от свобода около девет месеца, не означава, че е загубил правния си статут си по посочената разпоредба от Решение № 1/80, предвид практиката на Съда, съгласно която след като е придобито, правото на пребиваване се запазва, въпреки че вече не са налице условията, поради които то е придобито.
- 19 Тогава провинцията подава ревизионна жалба пред Bundesverwaltungsgericht, като твърди, от една страна, че г-н Bozkurt междуременно е загубил правото си на пребиваване в Германия поради изключването си от пазара на труда и че, от друга страна, той не може валидно да се основава на член 7, първа алинея от Решение № 1/80, тъй като сериозно е накърнил физическата цялост на лицето, от което извежда своите права.
- 20 Споделяйки правния анализ, изложен от Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg в решението му от 14 март 2007 г., Bundesverwaltungsgericht счита, че за да се произнесе по спора, с който е сезиран, е важно да се определи дали

към датата, на която е издадена заповедта за експулсиране, г-н Bozkurt може да се позовава на предоставената в член 7, първа алинея от Решение № 1/80 закрила.

- 21 В това отношение запитващата юрисдикция счита, че все още не съществува практика на Съда по въпроса дали правото на пребиваване в държава членка, придобито от турски граждани в качеството му на член на семейството на турска работничка, която е интегрирана законно на пазара на труда на тази държава, се губи или не поради прекратяването на брака след надлежното придобиване на въпросното право.
- 22 Освен това посочената юрисдикция си поставя въпроса дали с оглед на особените фактически обстоятелства, които характеризират делото в главното производство, турски гражданин като г-н Bozkurt може валидно да предявява право на пребиваване на основание член 7, първа алинея, второ тире от Решение № 1/80, без подобно отношение да може да се разглежда като имащо характер на злоупотреба. По-конкретно следва да се определи дали притежателят на законно придобито право може да бъде лишен от него, в случай че впоследствие се окаже недостоен спрямо лицето, от което преди това е извел посоченото право.
- 23 Като счита, че при тези условия разрешаването на спора, с който е сезиран, изисква тълкуването на Решение № 1/80, Bundesverwaltungsgericht решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Запазва ли се дори и след прекратяването на брака правото на работа и пребиваване, което съпругът на турска работничка, принадлежаща към легалния пазар на труда на държава членка, е придобил съгласно член 7, [първа алинея], второ тире от Решение № 1/80 [...] като член на семейството ѝ?

При утвърдителен отговор на първия въпрос:

- 2) Трябва ли да се приеме, че е налице злоупотреба с право, когато турски гражданин предявява полученото чрез бившата му съпруга право на пребиваване на основание член 7, [първа алинея], второ тире от Решение № 1/80 [...], въпреки че след придобиването на посоченото право я е изнасилал и ѝ е нанесъл телесна повреда, за което му е наложено наказание от две години лишаване от свобода?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 24 От преписката е видно, че турският гражданин в главното производство отговаря на всички необходими условия, за да се ползва законно от предвидения в член 7, първа алинея, второ тире от Решение № 1/80 правен статут преди прекратяването на брака му.
- 25 При тези условия поставеният от запитващата юрисдикция въпрос следва да се разбира в тази насока, че с него по същество се иска да се установи дали член 7, първа алинея от Решение № 1/80 трябва да се тълкува в смисъл, че турски гражданин като жалбоподателя в главното производство, който в качеството си на член на семейството на турска работничка, принадлежаща към легалния пазар на труда в държава членка, и който поради пребиваването си при своята съпруга през непрекъснат период от най-малко пет години се ползва от правата, свързани

с предоставения на основание на второто тире от тази разпоредба правен статут, губи тези права поради развода си, постановен след придобиването им.

- 26 За да се отговори на този въпрос, на първо място е важно да се посочи, че — както е видно от самия текст на член 7, първа алинея от Решение № 1/80 — придобиването на предвидените в тази разпоредба права зависи от наличието на две предварителни кумулативни условия, а именно, от една страна, обстоятелството, че съответното лице трябва да бъде член на семейството на турски работник, който вече принадлежи към легалния пазар на труда в приемащата държава членка, и от друга страна, на това лице трябва да му бъде разрешено от компетентните органи на тази държава да последва посочения работник в същата държава. Установено е, че в настоящия случай тези условия са изпълнени както от г-н Vozkurt, така и от неговата съпруга.
- 27 На второ място, в съответствие с въведената от договарящите страни в рамките на посочената разпоредба система, правата, предоставени с тази разпоредба на турски гражданин, който отговаря на напомнимите в предходната точка условия, постепенно се разширяват в зависимост от продължителността на действителното пребиваване на заинтересованото лице с турския работник, който вече се намира на законно основание в приемащата държава членка.
- 28 Така след такова пребиваване на законно основание в продължение на три години съответният турски гражданин има право да отговаря на всяко предложение за работа, при спазване на единственото условие за предимство на работниците от държавите — членки на Европейския съюз (член 7, първа алинея, първо тире от Решение № 1/80).
- 29 След още две години на пребиваване на законно основание на територията на приемащата държава членка същият турски гражданин се ползва със свободен достъп до всяка дейност по свой избор като наето лице (член 7, първа алинея, второ тире от същото решение). В настоящия случай г-н Vozkurt безспорно отговаря на този критерий.

- 30 В този контекст следва да се уточни, че за разлика от предвидената в рамките на член 6, параграф 1 от Решение № 1/80 система, основана на упражняването на легална заетост през определени периоди от време, релевантният критерий за прилагането на член 7, първа алинея от същото решение е пребиваването на законно основание при турски работник мигрант. След като заинтересованото лице пребивава на законно основание през определен период от време, то получава правото да бъде наето на работа, без обаче в това отношение последната разпоредба да предвижда задължение или да го поставя като условие за придобиването на гарантирано с Решение № 1/80 право (вж. в този смисъл по-специално Решение от 7 юли 2005 г. по дело *Aydinli*, C-373/03, Recueil, стр. I-6181, точки 29 и 31, Решение от 18 юли 2007 г. по дело *Derin*, C-325/05, Сборник, стр. I-6495, точка 56 и Решение от 25 септември 2008 г. по дело *Eg*, C-453/07, Сборник, стр. I-7299, точки 31—34). Следователно положението на турски работник като този в главното производство с оглед на заетостта е лишено от релевантност.
- 31 На трето място, следва да се посочи, че Съдът вече няколко пъти е постановявал, че от една страна, споменатият член 7, първа алинея има пряко действие, и че от друга страна, посочените в тази разпоредба периоди на пребиваване изискват признаването на съответно право на пребиваване, в противен случай биха били лишени от всякакво действие (вж. по-специално Решение по дело *Eg*, посочено по-горе, точки 25 и 26, както и Решение от 18 декември 2008 г. по дело *Altun*, C-337/07, Сборник, стр. I-10323, точки 20 и 21).
- 32 На четвърто място, е важно да се подчертае, че предвидената в член 7, първа алинея от Решение № 1/80 система на постепенно придобиване на права преследва двойна цел.
- 33 На първо място, преди изтичането на първоначалния период от три години посочената разпоредба цели да позволи присъствието на членовете на семейството на работник мигрант при него, за да благоприятства по този начин, чрез събирането на семейството, работата и пребиваването на турски работник, който е вече законно интегриран в приемащата държава членка (вж. по-специално Решение от 17 април 1997 г. по дело *Kadiman*, C-351/95, Recueil, стр. I-2133, точки 35 и 36, Решение от 22 юни 2000 г. по дело *Eyüp*, C-65/98, Recueil, стр. I-4747,

точка 26 и Решение от 11 ноември 2004 г. по дело Cetinkaya, C-467/02, Recueil, стр. I-10895, точка 25).

- 34 След това същата разпоредба цели да засили трайното интегриране на семейството на турския работник мигрант в приемащата държава членка, като предоставя на съответния член на семейството, след три години пребиваване на законно основание, възможността за достъп до пазара на труда. Така преследваната основна цел е да се стабилизира положението на посочения член на семейството, който на този етап е вече законно интегриран в приемащата държава членка, като му се предоставят средства да изкарва прехраната си във въпросната държава и следователно да си изгради в нея самостоятелно положение спрямо това на работника мигрант (вж. по-специално Решение по дело Еуър, посочено по-горе, точка 26, Решение по дело Cetinkaya, посочено по-горе, точка 25, Решение по дело Aydinli, посочено по-горе, точка 23, както и Решение по дело Derin, посочено по-горе, точки 50 и 71).
- 35 Съдът заключава от това, че макар членът на семейството по принцип, освен при наличие на основателни причини, да е длъжен действително да пребивава с работника мигрант, докато самият той няма право на достъп до пазара на труда — с други думи, преди изтичането на периода от три години — за сметка на това положението е различно, след като заинтересованото лице законно придобие това право на основание член 7, първа алинея, първо тире от Решение № 1/80 и на още по-силно основание това трябва да важи, когато след пет години той притежава безусловно право да бъде нает на работа (вж. Решение по дело Derin, посочено по-горе, точка 51 и цитираната съдебна практика).
- 36 Всъщност, след като предвидените в член 7, първа алинея от Решение № 1/80 условия са изпълнени, тази разпоредба предоставя на члена на семейството на турски работник лично право на достъп до пазара на труда в приемащата държава членка, както и съответно право да продължи да пребивава на територията на същата държава.

- 37 Тези права безспорно произхождат от положението в миналото на роднината — турски работник, на територията на същата държава, чрез който членът на неговото семейство е придобил право на пребиваване.
- 38 Както обаче Комисията на Европейските общности правилно поддържа в писменото си становище, щом като самият член на семейството на такъв работник е придобил индивидуално право на основание член 7, първа алинея от Решение № 1/80, той е достигнал достатъчно ниво на интеграция в приемащата държава членка, за да може неговото положение да се разглежда като отделимо от това на неговия роднина, който е направил възможен достъп му до територията на тази държава, и следователно като самостоятелно спрямо това на този роднина (вж. в този смисъл Решение по дело Derin, посочено по-горе, точки 50 и 71, както и Решение по дело Altun, посочено по-горе, точки 59 и 63).
- 39 Такова тълкуване се налага и с оглед на целта на Решение № 1/80 в неговата цялост, във връзка с което многократно е постановявано, че то цели подобряване на положението на турските мигранти в приемащата държава членка, като благоприятства постепенното интегриране в тази държава на турските граждани, които отговарят на условията, предвидени в разпоредба на това решение, и поради това се ползват от предоставяните им с него права (вж. по-специално Решение от 16 март 2000 г. по дело Ergat, C-329/97, Recueil, стр. I-1487, точки 43 и 44, Решение по дело Derin, посочено по-горе, точка 53, както и Решение по дело Altun, посочено по-горе, точки 28 и 29).
- 40 В това отношение Съдът е приел, че права като тези, законно придобити от г-н Bozkurt на основание член 7, първа алинея от Решение № 1/80, съществуват независимо от това дали продължават да са налице условията, които са необходими за пораждането на тези права (вж. Решение по дело Ergat, посочено по-горе, точка 40, Решение по дело Cetinkaya, посочено по-горе, точка 31, Решение по дело Aydinli, посочено по-горе, точка 26, Решение по дело Derin, посочено по-горе, точка 53 и Решение по дело Altun, посочено по-горе, точка 36), така че членът на семейството, който вече притежава права съгласно посоченото решение, може постепенно да стабилизира положението си в приемащата държава членка и да се интегрира трайно в нея, като води живот, независим от този на

лицето, чрез което е получил тези права (вж. в този смисъл по-специално Решение по дело Ergat, посочено по-горе, точки 43 и 44).

- 41 Напомненото в предходната точка тълкуване е само израз на по-общия принцип за зачитането на придобитите права, прогласен в Решение от 16 декември 1992 г. по дело Kus (С-237/91, Recueil, стр. I-6781, точки 21 и 22), принцип, съгласно който след като турският гражданин може валидно да се позовава на права по разпорежба от Решение № 1/80, тези права вече не зависят от запазването на обстоятелствата, които са ги породили, тъй като това решение не налага условие от такова естество. В делото, довело до постановяването на Решение по дело Kus, въпросното обстоятелство е точно сключването на брак, който е позволил на съответния турски гражданин да влезе на територията на приемащата държава членка и който брак е последван от развод към момент, в който заинтересованото лице вече е придобило правата, в конкретния случай, съгласно член 6, параграф 1 от Решение № 1/80. Важно е да се напомни, че в точка 22 от Решение от 5 октомври 1994 г. по дело Eroglu (С-355/93, Recueil, стр. I-5113) същият този принцип е приложен в рамките на член 7 от същото решение (вж. в този смисъл по-специално Решение по дело Ergat, посочено по-горе, точка 40, Решение по дело Aydinli, посочено по-горе, точка 26, Решение по дело Derin, посочено по-горе, точка 50, както и Решение по дело Altun, посочено по-горе, точки 42 и 43).
- 42 На пето място, що се отнася до обстоятелствата, водещи до загубата на правата, които член 7, първа алинея от Решение № 1/80 признава на членовете на семейството на турски работник, които отговарят на посочените в тази алинея условия, също от постоянната съдебна практика следва, че ограниченията на тези права могат да спадат само към две категории, а именно свързани или с факта, че поради личното поведение на турския мигрант неговото пребиваване на територията на приемащата държава членка представлява действителна и сериозна опасност за обществения ред, обществената сигурност или общественото здраве съгласно член 14, параграф 1 от същото решение, или с обстоятелството, че заинтересованото лице е напуснало територията на тази държава за значителен период от време и без основателни причини (вж. по-специално Решение по дело Eg, посочено по-горе, точка 30 и Решение по дело Altun, посочено по-горе, точка 62).

- 43 Изчерпателният характер на ограниченията, посочени в предходната точка, е потвърждаван от Съда последователно (вж. по-специално Решение по дело *Setinkaya*, посочено по-горе, точка 38, Решение по дело *Derin*, посочено по-горе, точка 54, Решение по дело *Er*, посочено по-горе, точка 30 и Решение по дело *Altun*, посочено по-горе, точка 62).
- 44 От всички изложени по-горе съображения следва да се направи извод, че щом като разводът на съпрузите е постановен след надлежното придобиване от съответния член на семейството на предоставените с член 7, първа алинея от Решение № 1/80 права, този развод е лишен от релевантност с оглед на запазването на посочените права от техния притежател, дори ако първоначално последният е могъл да ги получи само чрез бившия си съпруг.
- 45 Накрая, следва да се уточни, че даденото в предходната точка тълкуване не е несъвместимо с изискванията на член 59 от Допълнителния протокол, подписан на 23 ноември 1970 г. Всъщност, както генералният адвокат посочва в точки 50—52 от заключението си, поради мотиви, аналогични на изложените от Съда в точки 62—67 от Решение по дело *Derin*, посочено по-горе, както и в точка 21 от Решение от 4 октомври 2007 г. по дело *Polat* (C-349/06, Сборник, стр. I-8167), положението на член на семейството на турски работник мигрант не би могло да се сравнява с това на член на семейството на гражданин на държава членка предвид съществуващите чувствителни различия в съответното им правно положение (вж. в този смисъл Решение от 21 януари 2010 г. по дело *Bekleyen*, C-462/08, Сборник, стр. I-563, точки 35—38 и 43).
- 46 С оглед на изложеното по-горе на първия въпрос следва да се отговори, че член 7, първа алинея от Решение № 1/80 трябва да се тълкува в смисъл, че турски гражданин като жалбоподателя в главното производство, който в качеството си на член на семейството на турска работничка, принадлежаща към легалния пазар на труда в държава членка, и който поради пребиваването си при своята съпруга през непрекъснат период от най-малко пет години се ползва от правата, свързани с предоставения на основание на второто тире от тази

разпоредба правен статут, не губи тези права поради развода си, постановен след придобиването им.

По втория въпрос

- 47 От постоянната съдебна практика е видно, че правните субекти не могат с измамна цел или с цел злоупотреба да се позовават на нормите на правото на Съюза и че националните юрисдикции могат във всеки отделен случай, въз основа на обективни доказателства, да отчитат представляващото измама или злоупотреба поведение на засегнатите лица, за да им откажат, ако е необходимо, да приложат разпоредбите на правото на Съюза (вж. по-специално Решение от 9 март 1999 г. по дело Centros, С-212/97, Recueil, стр. I-1459, точка 25, Решение от 21 февруари 2006 г. по дело Halifax и др., С-255/02, Recueil, стр. I-1609, точка 68, както и Решение от 20 септември 2007 г. по дело Tum и Dari, С-16/05, Сборник, стр. I-7415, точка 64).
- 48 Така Съдът е изключил, че периодите на заетост, които турски гражданин е могъл да осъществи само благодарение на представляващо измама поведение, за което е осъден, могат да бъдат разглеждани като легални за прилагането на член 6, параграф 1 от Решение № 1/80, тъй като в действителност заинтересованото лице не е отговаряло на предвидените в тази разпоредба условия и поради това не се е ползвало законно от права по същата разпоредба (вж. Решение от 5 юни 1997 г. по дело Kol, С-285/95, Recueil, стр. I-3069, точки 26 и 27, както и Решение от 11 май 2000 г. по дело Savas, С-37/98, Recueil, стр. I-2927, точка 61).
- 49 Всъщност не може да се допусне турски гражданин да се ползва неправомерно от гарантираните с една от разпоредбите на Решение № 1/80 облаги.

- 50 В конкретния случай обаче от предоставената на Съда от запитващата юрисдикция преписка е видно, че националните юрисдикции, които са се произнесли по същество по делото, понастоящем висящо пред Bundesverwaltungsgericht, изрично са установили, че г-н Bozkurt се ползва законно от предвидения в член 7, първа алинея, второ тире от Решение № 1/80 правен статут. Впрочем пред Съда не е представено никакво доказателство, което да сочи, че в делото по главното производство става въпрос за фиктивен брак, сключен единствено за да се ползват с цел злоупотреба облаги, предвидени в правото относно асоциирането между ЕИО и Турция.
- 51 При тези обстоятелства следва да се направи извод, че в делото по главното производство г-н Bozkurt само упражнява правата, които изрично са му предоставени от Решение № 1/80 и за получаването на които той е изпълнил всички изисквани условия.
- 52 Обстоятелството, че такъв турски гражданин се позовава напълно на ползването на правата, които са гарантирани от посоченото решение и които той законно е придобил в миналото, не може само по себе си да се разглежда като представляващо злоупотреба с право.
- 53 Запитващата юрисдикция, без да поставя въпрос относно тълкуването на член 14, параграф 1 от Решение № 1/80, при все това се пита дали при особените обстоятелства на делото в главното производство предявяването от г-н Bozkurt на придобития по член 7, първа алинея от същото решение правен статут може да наруши обществения ред с оглед на тежкото престъпление, което е извършил след придобиването му срещу същото лице, което му е позволило да се ползва от посочения статут.
- 54 В това отношение следва да се уточни, че член 14, параграф 1 от Решение № 1/80 съдържа подходящата правна уредба, която позволява да се прецени доколко турски гражданин, който е осъждан за извършени престъпления, може да бъде

лишен чрез експулсиране от приемащата държава членка от правата, които извежда пряко от това решение (вж. по-специално Решение по дело Derin, посочено по-горе, точка 74).

- 55 Относно определянето на обхвата на изключението, изведено от съображения за обществен ред и предвидено в посочената разпоредба, съгласно постоянната съдебна практика следва да се препрати към тълкуването, дадено на същото изключение в областта на свободното движение на работници — граждани на държави членки на Съюза (вж. по-специално Решение по дело Polat, посочено по-горе, точка 30).
- 56 Съдът винаги е подчертавал, че посочените изключения представляват отклонение от основния принцип за свободното движение на лицата, което следва да се тълкува стриктно и чийто обхват не може да бъде определян едностранно от държавите членки (вж. по-специално Решение по дело Polat, посочено по-горе, точка 33 и цитираната съдебна практика).
- 57 Съгласно постоянната практика на Съда позоваването от националните власти на понятието за обществен ред предполага освен смущаването на реда, каквото е всяко нарушение на закона, да е налице и действителна и достатъчно сериозна заплаха, която засяга основен обществен интерес (Решение по дело Polat, посочено по-горе, точка 34 и цитираната съдебна практика).
- 58 Освен това мерките, взети по съображения за обществен ред или обществената сигурност, трябва да бъдат основани изключително на личното поведение на заинтересованото лице. Следователно такива мерки не могат да бъдат разпоредени автоматично вследствие на присъда за извършено престъпление и с цел обща превенция (Решение по дело Polat, посочено по-горе, точки 31 и 35).

- 59 Предишно осъждане може да се приеме за основание само доколкото обстоятелствата, които са довели до осъждането, показват наличие на лично поведение, представляващо действителна заплаха за обществения ред (Решение по дело Polat, посочено по-горе, точка 32 и цитираната съдебна практика).
- 60 Следователно съответните национални органи трябва във всеки конкретен случай да преценят личното поведение на нарушителя, както и дали то представлява актуална, действителна и достатъчно сериозна заплаха за обществения ред и обществената сигурност, като освен това тези органи трябва да следят за спазването както на принципа на пропорционалност, така и на основните права на заинтересованото лице. По-конкретно мярка за експулсиране, основана на член 14, параграф 1 от Решение № 1/80, може да бъде взета само ако личното поведение на заинтересованото лице показва действителен риск от нови сериозни смущения на обществения ред (вж. Решение по дело Derin, посочено по-горе, точка 74).
- 61 Предвид всички изложени по-горе съображения на втория въпрос следва да се отговори, че:
- не представлява злоупотреба с право обстоятелството, че турски гражданин като жалбоподателя в главното производство се позовава на законно придобито на основание член 7, първа алинея от Решение № 1/80 право, макар заинтересованото лице, след като е придобило това право чрез своята бивша съпруга, да е извършило срещу нея тежко престъпление, за което е осъдено,
 - за сметка на това член 14, параграф 1 от същото решение допуска да бъде взета мярка за експулсиране срещу турски гражданин, който е осъждан за извършени престъпления, доколкото неговото лично поведение представлява актуална, действителна и достатъчно сериозна заплаха, която засяга

основен обществен интерес. Компетентната национална юрисдикция следва да прецени дали е такъв случаят в главното производство.

По съдебните разноски

- 62 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

- 1) Член 7, първа алинея от Решение № 1/80 от 19 септември 1980 година относно развитието на асоциирането — решение, прието от Съвета по асоцииране, създаден със Споразумението за асоцииране между Европейската икономическа общност и Турция, трябва да се тълкува в смисъл, че турски гражданин като жалбоподателя в главното производство, който в качеството си на член на семейството на турска работничка, принадлежаща към легалния пазар на труда в държава членка, и който поради пребиваването си при своята съпруга през непрекъснат период от най-малко пет години се ползва от правата, свързани с предоставения на основание второто тире от тази разпоредба правен статут, не губи тези права поради развода си, постановен след придобиването им.

- 2) **Не представлява злоупотреба с право обстоятелството, че турски гражданин като жалбоподателя в главното производство се позовава на законно придобито на основание член 7, първа алинея от Решение № 1/80 право, макар заинтересованото лице, след като е придобило това право чрез своята бивша съпруга, да е извършило срещу нея тежко престъпление, за което е осъдено.**

За сметка на това член 14, параграф 1 от същото решение допуска да бъде взета мярка за експулсиране срещу турски гражданин, който е осъждан за извършени престъпления, доколкото неговото лично поведение представлява актуална, действителна и достатъчно сериозна заплаха, която засяга основен обществен интерес. Компетентната национална юрисдикция следва да прецени дали е такъв случаят в главното производство.

Подписи